

Stoms ås

Välkommen till Stoms ås

Naturreseptat Stoms ås består av en bokskog som ligger i en nordvästsluttande brant. Träden varierar i ålder och i ungefär halva området är bokarna riktigt gamla. Bokskogen är en rest av en betydligt större sammanhängande lövskog som enligt muntliga källor sträckte sig ända ner till sjön Trehörningen.

Ekorrbär
Maianthemum bifolium

Mossor, lavar och svampar

Eftersom bokskogen på Stoms ås är anpassad till det lokala klimatet är den genetiskt unik. I delar av skogen finns gott om döda eller döende träd och här och där finns lodräta bergsytor och rejäla stenblock.

Allt detta gynnar den biologiska mångfalden. På lågor, det vill säga liggande döda träd, och högstubbar kan man hitta intressanta mossor, lavar och trädlevande svampar. Några exempel på arter som är bevis på att skogen har höga naturvärden är guldlocksmossa, fjädermossor och den stora lunglaven. Den mindre vanliga oxtungsvampen växer helst på gamla ekar och gärna längst ner på stammen eller på ytliga rötter. Den orsakar brunröta men angreppet går långsamt.

Harsyra
Oxalis acetosella

Tandrot
Dentaria bulbifera

Vårblomster

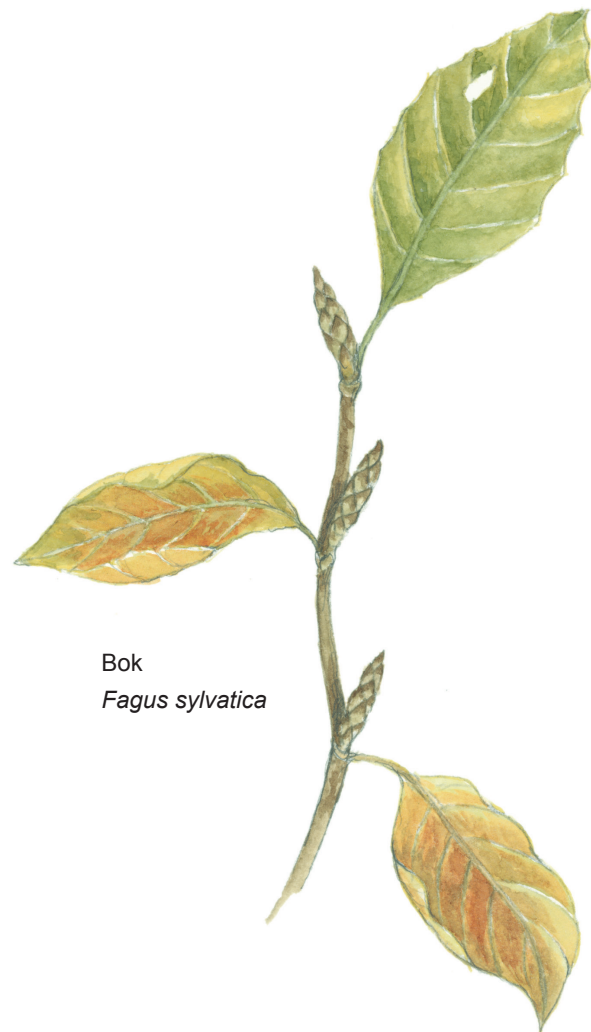
I reservatet växer också både ung och gammal granskog, tall, björk och gamla senvuxna ekar. Under bokträdens skira grönska blommar om våren mattor av vitsippor, harsyra med fint ådrade kronblad, doftande liljekonvalj och vitblommande ekorrbär. Efter blomningen får växten röda bär som är giftiga.

Senare blir bladverket tätare och mörkare och markens växtlighet blir sparsammare. Ormbunkar som hultbräken och ekbräken trivs ändå och på rikare mark kan man hitta skogsbingel och tandrot. Växten får i bladvecken mörkt violetta groddknoppar som gett den sitt namn. Eftersom tandroten oftast har dålig fröbildning hjälper groddknopparna växten att sprida sig.

Boken

Boken bildar skogar bara i landets södra delar. De gamla stenmurarna visar på att området har använts för bete och förr strövade här svinfloccar och böcade efter nedfallna bokollen. Svinen åt sig feta samtidigt som de beredde marken så kommande bokgenerationer fick lättare att växa upp.

De två glänsande bruna ollonen gömmer sig i en taggig fruktskål. Under krigsår och nödtider pressade man ibland ur oljan ur ollonen eller malde dem till kaffesurrogat. Bokträ användes förr till allehanda föremål som tallrikar, stolar, spadskäft och bokpärmar. Av det hårda och slitstarka träet har man på senare tid tillverkat parkett och trösklar, skol- och kontorsmöbler, trådrullar och glasspinnar.

Bok
Fagus sylvatica

Bokollon

Bokstäver och höstfärger

Visste du att det faktiskt beror på bokträdet att vi använder ordet bokstav och bokstäver för våra skrivtecken? Det var i just stavar eller spånor av bok som man började rista in runor. Det är också därför bok och böcker har fått sina namn.

På hösten då kylan kommer blir det svårt för lövträden att hålla liv i alla blad. Det gröna i bladen, klorofyll, behövs för fotosyntesen då växterna med hjälp av solljuset ”lagar sin mat”. Innan bladen faller tar trädet

Bok - honblommor

tillvara på så mycket energi som möjligt ur bladen. Klorofyllet bryts ner ganska snabbt så den gröna färgen försvinner först. De gula och kanske också rödaffärgämnena som har funnits där hela tiden visar sig nu. När trädet tagit tillbaka vad det behöver lossnar bladskriften från grenarna men i startgroparna ligger redan nya bladskott och väntar på nästa vår.

Fåglalåt och djurliv

Under våren ljuder skogen av fågelsång från svartvit flugsnappare, grönsångare, bofink och andra fåglar. Nötväcken kilar upp och ner för trädstammarna och ringduvan låter höra sitt dova tutande. Hålhäckande arter hittar bostäder i trädens håligheter och den döda veden är hemvist för skalbaggar och andra insekter. Under ollonår som inträffar ungefär vart sjunde år, är det lätt för skogsmöss och andra smågnagare att hitta föda och de förökar sig därför rikligt. Detta gynnar i sin tur ugglor och andra rovdjur.

Kulturminnen

Genom Stoms ås löper Hyssnaleden och i området har Hyssna hembygdsförening iordningställt informationsskyltar, stigar och rastplatser för besökare. I reservatets södra del ligger resterna efter Qvintes torp, ett soldattorp som var bebott fram till 1930-talets slut. På vägen dit passerar man flera torpruiner och kolbottnar. Dessa är lämningar efter framställning av träkol i kolmilor eller grävda gropar. Odlingsrösen är ett minne från den tid då man brukade delar av området som åkermark. Från Torberg har man utsikt utöver nejden.

Linderödssvin (*Sus scrofa domestica*) på jakt efter bokollon

Nötväcka
Sitta europaea

Bofink
Fringilla coelebs

Så hittar Du till Stoms ås

Naturreservatet ligger sydost om Hyssna i Marks kommun. Längs vägen mellan Hyssna och Seglora finns en skylt med texten "Stoms ås" som visar vägen till Ängslyckan och en parkeringsplats (koordinater: 57°33.144'N 12°33.332'E).

Text: Ulla Åshede
Illustrationer: Kerstin Hagstrand-Velicu
Västkoststiftelsen 2016